

Beslut om utökning av Gammelsäterns naturreservat i Älvdalens kommun

Beslut

Länsstyrelsen i Dalarnas län beslutar med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken att utöka Gammelsäterns naturreservat med det område som avgränsats på bifogad karta, bilaga 2. Naturreservatet utökas därmed med ca 131 ha till att omfatta 162,9 ha, huvudsakligen skogsmark. Reservatets slutliga gränser utmärks i fält.

Vad som nedan anges i fråga om naturreservatets syfte, reservatsbestämmelser och skötselplan skall gälla i hela det utökade reservatsområdet vid den tidpunkt då detta beslut vinner laga kraft. Motsvarande uppgifter i Länsstyrelsens tidigare beslut den 21 oktober 1991, dnr 2311-6971-89, skall upphöra att gälla vid samma tidpunkt.

Länsstyrelsen fastställer samtidigt skötselplanen enligt bilaga 3 med stöd av 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken. Naturvårdsförvaltare ska vara Länsstyrelsen i Dalarnas län.

Uppgifter om naturreservatet

Namn	Gammelsäterns naturreservat
Kommun	Älvdalen
Län	Dalarna
Natura 2000-beteckning	SE0620019, 32,0 ha, dvs det gamla reservatet
Församling/socken	Särna
Naturgeografisk region	33g, Dalarnas och Härjedalens näringsfattiga område
Areal	Total areal: 162,9 ha Landareal: 162,9 ha Produktiv skogsmark: 159,8 ha

Syfte med naturreservatet

Syftet är att

Bevara biologisk mångfald

Bevara den naturskogsartade skogen i Gammelsätern inklusive områdets växt- och djurliv i naturlig utveckling samtidigt som möjligheterna till naturvårdande skogsbruksåtgärder och eventuell naturvårdsbränning inte inskränks.

Tillgodose behov av områden för friluftslivet

Underlätta möjligheterna till friluftsliv och naturupplevelser i ett naturskogsområde med höga botaniska kvaliteter. Friluftslivsintresset är dock underordnat syftet att bevara de biologiska värdena.

Skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter

De livsmiljöer och arter enligt det så kallade art- och habitatdirektivet 92/43/EEG som förekommer i Gammelsätern ska skyddas.

Syftet ska nås genom

Föreskrifter för området

- Området undantas från rationellt skogsbruk och annan verksamhet som kan äventyra de livsmiljöer samt växt och djursamhällen som är knutna till naturskogen.

Skötsel i enlighet med skötselplan

- Skötselåtgärder i yngre bestånd inriktade på att gynna uppkomsten av naturliga successioner. Naturvårdsbränning eller anpassad släckning av spontana bränder i brandpräglade bestånd.
- Iordningställande och underhåll av leder och information om områdets värden.

Skäl för beslut

Prioriterade bevarandevärden

Biologisk mångfald

Skogen i Gammelsäterns naturreservat är till stor del av naturskogsartad typ och har höga biologiska värden. Bl.a. påträffas rikligt av varglav och dvärgbägarlav i tallskogen, skrovel- och lunglav på gamla sälgar samt vedtrappmossa, violettgrå tagellav, större flatbagge, gropig brunbagge, lavskrika och tretåig hackspett i granskogen.

Av alldeles särskilt värde är de talrika, tidvis vattenfyllda små lokar som finns här och var. I dessa finns en mycket särpräglad och värdefull mossflora med de akut hotade arterna mikroskapania och stubbtrådmossa som främsta företrädare. Guckusko växer på två platser i området. De båda sistnämnda arterna omfattas av EU:s artdirektiv. En äldre uppgift om käppkrokmossa som också ingår i direktivet återstår att verifiera.

Huvuddelen av området har bibehållit en stor del av den naturliga skogens artsammansättning och ekologiska funktion. Området är variationsrikt både vad gäller trädens trädslagsblandning, åldersfördelning och dimensioner. Det finns ställvis mycket död ved i olika dimensioner och nedbrytningsstadier. Sammantaget ger detta goda förutsättningar för stor artrikedom både bland växter och djur. Skyddet av skogen i Gammelsätterns naturreservat är därför ett led i bevarandet av biologisk mångfald.

Friluftsliv

Gammelsättern har ett visst värde för det rörliga friluftslivet som besöksmål för att beundra guckuskon och som en plats där möjlighet ges att besöka gammelskog. Området är dock för närvarande, fränsett guckuskolokalen, inte särskilt välkänt och beroende på den ofta mycket blockiga terrängen ganska svårtillgängligt.

Värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter

Området som omfattas av Natura 2000 hyser till 100% habitatet "9010 västlig taiga enligt art- och habitatdirektivet 92/43/EEG, se bilaga 4. Även utanför Natura 2000-området finns betydande arealer västlig taiga samt smärre våtmarker av typen 7140 "öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn", vilka om möjlighet ges bör läggas till befintligt Natura-område.

Miljömål

Naturreservatet utgör ett led i arbetet med att uppnå de av riksdagen antagna miljömålen "Levande skogar" och "Ett rikt växt- och djurliv".

Motiv för bildande av naturreservat

Skyddsform

Det främsta hotet mot bevarandevärdena är skogsbruk. Områdets storlek och förhållandena i övrigt gör att bildande av naturreservat är den lämpligaste skyddsformen för att långsiktigt bevara värdena.

Avvägning mellan allmänna och enskilda intressen

Det är ett angeläget allmänt intresse att naturskogen och den rika floran vid Gammelsättern bevaras. Med hänsyn till områdets värden och natur-

reservatets syften kommer pågående markanvändning att avsevärt försvåras. Länsstyrelsen bedömer att områdets värden bäst ges ett långsiktigt skydd genom bildande av naturreservat. Föreskrifterna är anpassade till naturreservatets syften och värden. De är främst avsedda att begränsa skador på mark samt växt- och djurliv. Vid en avvägning mellan enskilda och allmänna intressen i enlighet med 7 kap 25 § miljöbalken finner Länsstyrelsen att föreskrifterna inte går längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Beslutet är förenligt med hushållningsbestämmelserna för mark och vattenområden enligt 3 kap miljöbalken.

Beslutet följer de riktlinjer som gäller för länsstyrelsens prioritering av områdesskydd.

Planeringsbakgrund

Guckuskoförekomsten vid Gammelsätern är känd sedan åtminstone 1891 då en ingenjör Andersson meddelade denna till botaniker. 1930 fredades området vid guckuskon. Det gamla reservatet inventerades detaljerat 1974 och resten av området 2002, varvid förslag på avgränsning och skötsel lämnades.

Internationell klassning

Det äldre reservatet är utpekad av regeringen som särskilt skyddsområde enligt 7 kap. 28 § miljöbalken för att ingå i ett sammanhängande ekologiskt nätverk av särskilda bevarandeområden, Natura 2000.

Ett område som tagits upp i förteckningen skall prioriteras i det fortsatta skyddsarbetet enligt 7 kap 27 § miljöbalken.

Regional klassning

I länets naturvårdsprogram finns Gammelsätern upptaget som klass II – objekt av mycket högt naturvärde. Området har även uppmärksamats i sen tid i och med nyckelbiotopsinventeringen som klassade stora delar av området som nyckelbiotop eller ”andra naturvärden”.

Reservatsföreskrifter

För att säkerställa syftet med reservatet förordnar Länsstyrelsen att nedan angivna föreskrifter skall gälla. Vid sidan av föreskrifterna för naturreservatet gäller annan lagstiftning som vanligt.

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för de åtgärder som behövs för att nå syftet med reservatet och som anges i den till detta beslut hörande skötselplanen. De ska ej heller utgöra hinder för normalt underhåll av befintlig skogsväg och ledningar/ledningsgator.

A Föreskrifter enligt 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden

Det är förbjudet att inom reservatet:

1. avverka skog, utföra skogsvårdande åtgärd samt upparbeta eller ta bort döda träd och vindfällen annat än enligt skötselplanen i syfte att restaurera eller förstärka naturvärdena,
2. gräva, schakta, dika, dämna, anordna upplag eller på annat sätt skada eller påverka mark och vatten,
3. anlägga mark- eller luftledning och uppföra byggnad, mast eller annan anläggning,
4. framföra motordrivet fordon utanför väg, med undantag för uttransport av fälld älg med fordon som inte ger mark- eller vegetationsskador,
5. uppföra permanenta jaktpass samt röja för sikt- eller skjutgator. Jaktgränser, stigar till jaktpass e. dyl. får ej markeras permanent,
6. tillföra kalk, skogsgödsla eller använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel på land eller i vatten,
7. plantera in eller sätta ut växt- eller djurart.

B Föreskrifter enligt 7 kap 6 § miljöbalken om förpliktelser för ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheter att tåla visst intrång

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktigas tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med reservatet:

1. utmärkning av reservatet, uppsättning av informationstavlor samt anläggning och underhåll av leder och andra anläggningar för friluftslivets behov.
2. röjning, gallring, plockhuggning, uppsättning och underhåll av stängsel, bränning och övrig skötsel enligt skötselplanen.
3. undersökningar för uppföljning av skötselplanen och reservatets syfte.

C Föreskrifter enligt 7 kap 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas inom reservatet samt om ordningen i övrigt inom reservatet

Det är förbjudet att inom reservatet:

1. skada mark, block eller berg.
2. framföra motordrivet fordon med undantag för färd på skogsbilvägen.

Utan Länsstyrelsens tillstånd är det förbjudet att:

3. skada växande eller döda - stående eller omkullfallna - träd och buskar, gräva upp eller plocka örter, mossor, vedsvampar eller lavar.
4. fånga eller samla in djur.

Övrigt

Föreskrifterna under punkten C gäller även fastighetsägare och innehavare av särskild rätt till fastighet när de inte utnyttjar sin rätt att bruka fastigheten.

Motiv till föreskrifter, undantag mm

I **punkt A1** förbjuds alla former av avverkningar och skogsskötselåtgärder, vilket är en förutsättning för att områdets värden ska bibehållas. Denna föreskrift innebär att bestämmelserna i skogsvårdslagen och Skogsstyrelsens föreskrifter om bekämpning av skadeinsekter och tillvaratagande av skadad skog ej ska gälla inom naturreservatet. Uppkommer insektsskador på skog i anslutning till naturreservatet som följd av att åtgärder för insektsbekämpning inte vidtagits inom reservatet ska frågan om ersättning bedömas enligt skadeståndsrättsliga regler. Skötselåtgärder där syftet är en restaurering eller förstärkning av naturvärdena föreskrivs i skötselplanen i mer påverkade skogsområden. Här är skogliga ingrepp en förutsättning för att uppnå målet med skyddet.

I **punkt A2 -4** förbjuds sådan fysisk påverkan på mark och naturmiljö som uppenbart skulle skada områdets naturvärden, med undantag av uttransport av älg med fordon som inte ger mark- eller vegetationsskador.

Punkt A5 reglerar hur jakten får ske. Markerade jaktpass bedöms som störande inslag som inte hör hemma i reservat. Befintliga pass får dock användas och underhållas. Reservatet bedöms vara så litet att inskränkningar i jakten inte har någon betydelse för de jaktbara arternas

stammar. Det är även av ringa betydelse för friluftslivet, varför konflikter i samband med jakt ej befaras.

Punkt A6 förbjuder kemisk påverkan på mark- och vatten, påverkan som skulle kunna skada områdets biologiska värden.

Punkt A7 förbjuder införsel av främmande arter. Områdets växt- och djurvärld ska ju utvecklas naturligt.

Punkterna B 1 – B 3 medger att vissa åtgärder får vidtas i reservatet. Länsstyrelsen bedömer att nyttan med dessa åtgärder är avsevärd. De delar som är i restaureringsbehov kräver åtgärder för att höga naturvärden ska uppnås. I och med att information om reservatet samt anläggningar för friluftslivet idag helt saknas är iordningställandet av ett minimum av sådana högst angeläget för att tillmötesgå det rörliga friluftslivet. Forskning och uppföljning ingår som en naturlig del i reservat av denna karaktär, och är även ett krav som ställs på Natura 2000-objekt.

Punkterna C1 – C4 inskränker allmänhetens nyttjande av området. Området har ett stort geovetenskapligt värde och bör därför skyddas mot åverkan på mark och berg. Skogens träd är grunden för reservatets värde och får inte skadas. Matsvamp och bär får givetvis plockas i reservatet. Fordonstrafik utanför skogsbilvägen skulle utgöra en allvarlig störning och medföra slitageskador. Förekomsten av ett flertal värdefulla, ofta rödlistade, organismer motiverar skydd mot sådan plockning och insamling som kan inverka menligt på berörda populationer. Det är dock angeläget att undersökningar och insamlingar som förbättrar kunskapen om reservatets organismvärld kan ske. Normalt bör sådana undersökningar kunna medges under förutsättning att de har ett allmänt intresse, att undersökningsmetoden inte orsakar bestående skada och att resultaten tillgängliggörs.

Ärendets handläggning

Gammelsäterns naturreservat bildades ursprungligen 1930 efter framställan från Svenska Naturskyddsföreningen genom Rutger Sernander och Sven Hörstadius. Syftet var att skydda förekomsten av guckusko. 1991 ombildades reservatet samtidigt som en skötselplan utarbetades och marken förvärvades av staten.

Under inventeringen av nyckelbiotoper som Skogsstyrelsen utför kom 1997 ett osedvanligt stort område nära reservatet att pekas ut som nyckelbiotop. Stora delar av denna anmäldes 2002 för avverkning. Länsstyrelsen inledde därmed processen med att skydda ett större område, och initierade en naturvärdesinventering för att fastställa lämplig avgränsning av ett utökat reservat.

Staten har därefter förvärvat delar av området och träffat avtal om intrångsersättning för andra delar.

I remissen tillstyrks reservatsbildningen och endast detaljsynpunkter har inkommit, vilka i allt väsentligt har kunnat beaktas.

Upplysningar

Dispens från föreskrifter mm

Om det finns särskilda skäl får Länsstyrelsen med stöd av 7 kap 7 § miljöbalken medge tillstånd eller dispens från meddelade föreskrifter för naturreservatet.

För den del av naturreservatet som ingår i Natura 2000 (se bilaga 2) gäller särskilda bestämmelser för tillstånd enligt miljöbalken 7 kap 28 §.

Kungörelse

Beslutet ska kungöras enligt vad som anges i 27 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken mm. Beslutet delges också berörda sakägare. Ordningsföreskrifter enligt 7 kap 30 § miljöbalken träder i kraft omedelbart även om beslutet överklagas.

Överklagan

Beslutet kan överklagas till regeringen, Miljödepartementet, se bilaga 5 (formulär 6).

Beslutande

Beslut i detta ärende har fattats av tf. landshövding Inger Eriksson

I den slutliga handläggningen deltog även jurist Gunilla Garbergs, samhällsplanerare Frida Rotberger, antikvarie Sigrid Bergman, funktionssamordnare Marit Ragnarsson och naturskyddshandläggare Lennart Bratt, den sistnämnde föredragande.

Inger Eriksson

Lennart Bratt

Bilagor:

- 1 Översiktskarta
- 2 Beslutskarta
- 3 Skötselplan
- 4 Bevarandeplan Natura 2000
- 5 Överklagningsformulär (till de som delges)

Sändlista

Med mottagningsbevis

Särna och Idre Jordägares Socknemän, Box 65, 796 22 ÄLVDALEN
Lars Erik Gråbergs, Böle 1691, 782 91 MALUNG
Karl Vilhelm Bälter, Bockgatan 23, 795 35 RÄTTVIK
Östen Johansson, Särnstugan 54, 796 99 ÄLVDALEN
Olof Gunnar Olsson, Barkstigen 10, 784 54 BORLÄNGE
Särna Viltvårdsområde Johan-Olov Olsson, Hjortronvägen 7, 792 51 MORA

För kännedom

Margareta Tjernström, Nedre Gruvrisvägen 23, 791 56 FALUN
Sten Erik Uno Melkersson, Särnaheden 6, 790 90 SÄRNA
Särna fornminnesförening, Elon Andersson, Näsvägen 38, 790 90 Särna
Älvdalens kommun, Box 100, 796 22 Älvdalen
Naturskyddsföreningen Dalarna, Fredsgatan 1, 792 32 MORA
Skogsvårdsstyrelsen, Nygatan 3, 82683 SÖDERHAMN
Dalarnas Jaktvårdsförbund, Krontallsvägen 10, 791 55 FALUN
Sveriges Geologiska Undersökning, Box 670, 751 28 UPPSALA
Bergsstaten, Slaggatan 13, 791 71 FALUN
Dalarnas Botaniska Sällskap, c/o Staffan Jansson, S. Kyrkog. 4, 783 30 SÄTER

När beslutet vunnit laga kraft

Lantmäterimyndigheten
Internt på Länsstyrelsen (Plan- och beredskapsenheten)